

ReFEEHS KONZORCIJUM

Koordinator projekta

Univerzitet u Beogradu, Srbija

Partneri na projektu

Univerzitet u Kragujevcu, Srbija

Univerzitet u Nišu, Srbija

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Medicinski univerzitet Sofija, Bugarska

Triniti koledž Dublin, Irska

Univerzitet u Lisabonu - Farmaceutski fakultet,

Portugalija

Univerzitet u Pečuju, Mađarska

Pridruženi partner

Institut za javno zdravlje Srbije - Batut

Za više detalja posetite:

www.refeehs.com

Kontaktirajte nas mejlom na:

refeehs@pharmacy.bg.ac.rs

UVODNA REČ

Dragi studenti, nastavnici, saradnici i prijatelji,

Pred Vama je naš treći broj Vesti iz našeg i Vašeg ReFEEHS projekta. Sada kada smo prošli polovinu puta, i dobili pozitivne ocene donatora projekta EACEA, čini nam se da još „više idemo napred“, sa manje zastajkivanja, ali sa dubljim promišljanjima. Naši studenti su sve aktivniji i svim nastavnicima i saradnicima daju dodatni stimulans za diskusiju, poboljšanja i unapređenja *curriculum*a studentskih stručnih/kliničkih praksi, kao kliničkog/pripravničkog staža. Prilog o Tribini pod nazivom „Kada i kako do moderne studentske i stručne prakse“, koja je održana 1. juna 2017. godine na Univerzitetu u Nišu, pripremila je doc. dr Dijana Stojanović, moderator Tribine; upoznaćete se sa brojnim temama i pitanjima koje smo diskutovali sa studentima u ambijentu prave Akademije (Svečana sala Rektorata Univerziteta u Nišu).

Uključivanje svih zainteresovanih strana u Srbiji za podršku, implementaciju i dalju održivost projektnih rezultata je od vitalne važnosti za razvoj kvalitetnog obrazovanja zdravstvenih radnika i njihovo aktivno uključivanje/integraciju u procese rada – pružanje zdravstvenih usluga građanima Srbije. Panel diskusija/Otvoreni dan projekta održana je u Institutu za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović-Batut“, a pod motom „Kvalitetno obrazovanje kadrova za zdravstvo“ uz veoma aktivno učešće predstavnika Ministarstva zdravlja prof. dr Borislava Vekića, i Ministarstva prosvete nauke i tehnološkog razvoja prof. dr Velibora Tanića, državnog sekretara, brojnih strukovnih udruženja i velikog broja zdravstvenih radnika/saradnika u realizaciji studentskih/kliničkih praksi. U ovim vestima ćete se upoznati sa ključnim porukama ovog Panela gde je i struka i regulatorni organi u zdravstvu, iskazala jasnu podršku unapređenju performansi mladih kolega/zdravstvenih radnika i potrebe za jačanjem kadrovskih kapaciteta u zdravstvu Srbije. Da li će i koliko da se unapredi komunikacija između ova dva resorna Ministarstva pokazaće vreme...?

Radna grupa Interprofesionalno obrazovanje (IPO) ne miruje i tokom proleća i leta je pripremila *curriculum* ovog novog predmeta, obavila pripreme i namensku radionicu za evaluaciju IPO nastave (Univerzitet u Beogradu, 29/30. septembar 2017.). Nastavni program i plan su verifikovali svi fakulteti te će u narednoj školskoj godini (2017/2018) identično da se sprovede na sva četiri partnerska univerziteta (Beograd, Kragujevac, Niš, Novi Sad). Da li smo spremni za IPO nastavu i koja su i kakva očekivanja, saznaćete iz kratkog prikaza rezultata istraživanja koje je ReFEEHS IPO tim sproveo. Prva iskustva u IPO nastavi zdravstvenih nauka u Srbiji imaju kolege sa Medicinskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, te veoma cenimo njihovu lidersku ulogu. Izvesno je da naši EU partneri prenose svoja iskustva, te možemo reći da je Strukturirana studijska poseta Univerzitetu u Pečuju - Fakultet zdravstvenih nauka (22-24. april 2017.), dala brojne ideje za jačanje projektnih aktivnosti i timova.

Naš ReFEEHS projekat je već napravio jasne staze i puteve, snažno korača ka svojim ciljevima, a na tom putu su svi komentari, podrške, aktivno uključivanje svih zainteresovanih za kvalitetno obrazovanje zdravstvenih profesionalaca u Srbiji, veoma dobrodošli!

O, da ... umalo da zaboravim, RTS 2 je u septembru u ciklusu NAUKA U POKRETU emitovao emisiju o ReFEEHS projektu, gledajte nas na YouTube (<https://refeehs.com/sr/media-promotion/>).

Uživajte uz naše i Vaše Vesti br. 3.

Ljiljana Tasić, rukovodilac ReFEEHS projekta Erasmus+

KVALITETNO OBRAZOVANJE KADROVA ZA ZDRAVSTVO

Tribina „Kvalitetno obrazovanje kadrova za zdravstvo održana je 30. juna 2017. godine na **Institutu za javno zdravlje Srbije “Dr Milan Jovanović – Batut”**.

Skup su otvorili prof. dr Ivanka Popović, prorektor za međunarodnu i međuuniverzitetsku saradnju Univerziteta u Beogradu, prof. dr Nikola Tanić, pomoćnik ministra za nauku u Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i prof. dr Ljiljana Tasić, rukovodilac *ReFEEHS* projekta. Tribini su prisustvovali predstavnici akademske zajednice, profesionalnih udruženja, zdravstveni radnici iz primarne, sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite, kao i zainteresovani studenti.

Prisutni su imali priliku da čuju stavove predstavnika najviših regulatornih tela uključenih u proces obrazovanja budućih zdravstvenih radnika. Prof. dr Berislav Vekić, državni sekretar u Ministarstvu zdravlja Republike Srbije osvrnuo se na trenutno stanje i značaj kvalitetnog obrazovanja za zdravstveni sistem Srbije, kao i potrebne novine u organizovanju i praćenju studentske stručne/kliničke prakse i pripravničkog staža. Prim. dr Periša Simonović, pomoćnik direktora Instituta za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović –Batut“ detaljno je upoznao prisutne sa sistematizacijom i strukturom kadrova u zdravstvenom sistemu Srbije, kao i izazovima da se obezbedi dovoljan broj potrebnih zdravstvenih profila i specijalnosti po regionima Srbije. Predstavnici Lekarske komore, Farmaceutske komore, Komore biohemičara Srbije, Stomatološke komore i ostalih profesionalnih asocijacija izneli su značaj strukovnih organizacija i komora u kontinuiranom profesionalnom razvoju zdravstvenih profesionalaca, a takođe su bili na raspolaganju da odgovore na pitanja zainteresovanih učesnika u diskusiji vođenoj tokom tribine.

Unapređenje i razvoj nastavnih planova i programa za obrazovanje zdravstvenih radnika, zasnovano na praktičnom iskustvu u realnom radnom okruženju

Razvoj zajedničkih nastavnih planova i programa za interprofesionalno obrazovanje različitih profila zdravstvenih stručnjaka

Razvoj programa za tercijarno obrazovanje i unapređenje nastavničkih kompetencija nastavnika fakulteta i mentora iz prakse

Učesnicima tribine su predstavljena iskustva iz kliničke prakse studenata medicine, kako iz ugla profesora Medicinskog fakulteta, tako i mentora iz prakse, iz primarne i sekundarne/tercijarne zdravstvene zaštite. Prof. dr Damijan Radosavljević, predstavnik Nacionalnog saveta za visoko obrazovanje, predstavio je neophodne zahteve za akreditaciju programa studentske stručne prakse.

Konstruktivna diskusija, preporuke i usaglašavanje ideja u cilju planiranja što kvalitetnije kliničke/stručne studentske prakse obeležili su drugi deo panela. Učesnicima tribine su predstavljeni i rezultati pilot projekta Farmaceutskog fakulteta i apoteka primarne zdravstvene zaštite, u sprovođenju studentske stručne prakse studenata farmacije.

Održana tribina je, okupivši predstavnike svih donosioca odluka u oblasti visokog obrazovanja i zdravstva, omogućila da se prodiskutuju najvažniji aspekti unapređenja kvaliteta obrazovanja budućih zdravstvenih profesionalaca i donesu odluke i preporuke za dalje korake. Predstavnici Ministarstva zdravlja, Ministarstva nauke, prosvete i tehnološkog razvoja, Nacionalnog saveta za visoko obrazovanje, državnih univerziteta, Lekarske komore, Farmaceutske komore, Komore biohemičara Srbije, Stomatološke komore i drugih profesionalnih udruženja dali su podršku za dalje aktivnosti *ReFEEHS* projekta, kao i za donošenje strateških odluka na fakultetima zdravstvenih nauka.

DA LI SMO SPREMNI ZA INTERPROFESIONALNO OBRAZOVANJE

Interprofesionalno obrazovanje (IPO) je nova strategija obrazovanja zdravstvenih profesionalaca, koja ima za cilj bolju međusobnu profesionalnu saradnju i poboljšanje usluga zdravstvene zaštite. Očekuje se da će se studenti ovakvim obrazovanjem osposobiti za kolaborativnu praksu, odnosno zajednički rad svih zdravstvenih profesionalaca, radi postizanja najvišeg nivoa zdravstvene zaštite i veće dobrobiti za pacijenta.

Kako je jedan od osnovnih ciljeva ReFEEHS projekta definisan kao „**Razvoj zajedničkih nastavnih planova i programa za interprofesionalno obrazovanje različitih profila zdravstvenih stručnjaka**“, prvi korak bio je upoznati nastavnike, saradnike i studente sa ovom temom, ali i ispitati njihove stavove u vezi sa IPO.

•Upitnik je distribuiran nastavnicima i saradnicima Univerziteta u Beogradu, Kragujevcu, Novom Sadu i Nišu, koji obrazuju različite profile zdravstvenih radnika.

•Takođe, u oktobru 2016. anketirani su studenti Medicinskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, na integrisanim studijama medicine i zdravstvene nege. U anketi je učestvovalo 303 nastavnika/saradnika i 256 studenata.

95,7% nastavnika/saradnika zna da je IPO učenje sa drugima, o drugima i od drugih.

80,5% nastavnika/saradnika smatra da je uvođenje IPO bazirano na efektivnom timskom radu, manjim troškovima za obrazovne i zdravstvene ustanove i poboljšanju usluga zdravstvene zaštite.

85-95% nastavnika/saradnika se saglasilo da:

- studenti svih studijskih programa zdravstvenih struka treba da steknu veštine timskog rada tokom studija,
- zajedničko učenje će poboljšati komunikaciju između zdravstvenih radnika.

94,4% nastavnika/saradnika zainteresovano je da usvoji nova znanja o IPO.

91,4% nastavnika/saradnika zainteresovano je i voljno da kreira i učestvuje u IPO, kao i da kreirane nastavne materijale podeli sa svim akterima u IPO (93,7%).

Nastavnici i saradnici su spremni za IPO kao novi vid obrazovanja budućih zdravstvenih radnika (RIPLS* skor srednja vrednost 82,26±10,2).

Studenti su spremni za zajedničko učenje (RIPLS* skor srednja vrednost 71±SD 11,1).

*RIPLS - The Readiness for Interprofessional Learning Scale

Ključna sistemska prepreka za uvođenje IPO:

- 50,2% fokus na profesionalnim kvalifikacijama, a ne na kompetencijama.
- 27,4% menadžment obrazovnih i zdravstvenih ustanova
- 18,8% resorna ministarstva

Ključna funkcionalna i operativna prepreka kod uvođenja IPO:

- 57,1% smatralo je da je sistematizacija radnih mesta
- 21,8% smatralo je da su u pitanju saradnici i nastavnici
- 14,5% prepoznalo same zdravstvene radnike

Rezultati pokazuju da je nastavnicima i saradnicima uglavnom poznat ovaj vid obrazovanja, ali i da su spremni da se više informišu i usvoje znanja o IPO i kolaborativnoj praksi.

Istraživanje ukazuje na pozitivne stavove, kako nastavnika i saradnika sva četiri Univerziteta u Srbiji, tako i studenata medicine i zdravstvene nege Medicinskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu. Većina nastavnika i saradnika, koji su učestvovali u istraživanju, saglasno je da će ovakav vid učenja, tj. zajedničko učenje, doprineti efikasnijem radu zdravstvenog tima, boljem razumevanju problema pacijenta, boljem sagledavanju svojih profesionalnih ograničenja, boljoj komunikaciji sa pacijentima i njihovim porodicama i da će korist za pacijenta biti veća ako studenti svih zdravstvenih profila budu učili jedni o drugima, jedni sa drugima i jedni od drugih, a time će i efikasnost zdravstvene zaštite biti veća.

Pozitivni stavovi prema IPO, spremnost da se kreiraju i dele nastavni materijali, pruža dobru osnovu za uvođenje ove obrazovne strategije u nastavne planove studijskih programa medicine, farmacije, stomatologije i zdravstvene nege na državnim univerzitetima u Srbiji.

KADA I KAKO DO MODERNE STUDENTSKE STRUČNE/KLINIČKE PRAKSE?

U velikoj sali Univerziteta u Nišu, 1. juna 2017. godine, održana je tribina **“Kada i kako do moderne studentske i stručne prakse”**, koju su organizovali nastavnici i saradnici Farmaceutskog fakulteta iz Beograda i Medicinskog fakulteta iz Niša, kao i studenti integrisanih i doktorskih studija Medicinskog fakulteta iz Niša, pod pokroviteljstvom Erasmus+ *ReFEEHS* projekta. Na tribini su otvorena brojna, vrlo aktuelna pitanja, kako najadekvatnije spojiti teorijsku nastavu i stručnu praksu, kako studenta za najkraći period najbolje naučiti, obučiti i pripremiti za samostalan rad, koje su to kvalifikacije koje čine nastavnika potpuno kompetentnim za posao nastavnika i koje bi klasične teorije učenja bile najprihvatljivije za današnje moderne studente.

Aktivno učešće nastavnika i studenata doprinelo je tome da se problemu pristupi sa nekoliko različitih stanovišta. Studenti integrisanih i doktorskih studija izjasnili su se koji su to problemi, sa kojima se oni suočavaju tokom svakodnevnih vežbi ili predavanja, sa naglaskom na to šta smatraju nepotrebnim ili deficitarnim tokom studiranja. Nastavnici su se, s druge strane, osvrnuli na tehničke ili praktične probleme sa kojima se oni sreću tokom održavanja nastave, uz predloge kako ih je moguće otkloniti, ili svesti na najmanju meru. Svi učesnici tribine složili su se da je za uspešno studiranje od ključne važnosti rad u malim grupama, gde bi svi studenti imali podjednaku priliku da svakodnevno budu evaluirani, da što više vežbaju/praktikuju i da shodno tome, u najkraćem periodu ovladaju veštinom bavljenja medicinom ili farmacijom.

Rad u malim grupama, bi takođe, omogućio i bolje međusobno upoznavanje studenata i predavača, njihovu bolju interakciju, a samim tim i njihovo kompletnije angažovanje. Naznačeno je i da je neophodna bolja saradnja pretkliničkih i kliničkih grana medicine, kao i teorijskog i praktičnog dela farmacije i usaglašenost njihovih programa rada. Ovo je najbolji način da se prvobitno stečeno teorijsko znanje otelotvori kroz praktičan rad. Ovakav sinergizam teorije i prakse bi omogućio, ne samo kvalitetnije sticanje praktičnih veština, nego bi obezbedio i znatno bolje uslove za naučno-istraživački rad.

Diskutovalo se i o implementaciji klasičnih, postojećih teorija učenja u moderan način studiranja, sa zaključkom da je za **“najefikasnije znanje”** neophodan tzv. **konstruktivistički pristup učenju**, odnosno da se finalno, praktično, znanje konstruiše na osnovu prethodnih, manjih iskustava, stečenih tokom rada u malim grupama. Studenti, koji bi na taj način bili angažovani, ne samo da bi bili **“primorani”** da svakodnevno uče i primenjuju naučeno, već bi uz to stekli rutinu da se kritički odnose prema problemskim zadacima koji im se zadaju. Takav kritički stav, formiran tokom studija, trebalo bi da predstavlja esenciju svakog akademca-intelektualca, a na samo lekara i farmaceuta.

Glavni zaključak skupa, koji bi i nastavnici i studenti trebalo da usvoje i primenjuju u svakodnevnom radu, jeste da **“centralna figura” tokom procesa učenja** treba da bude student, a ne profesor. Takav student, koji svakodnevno uči, postavlja pitanja i biva pitao i koji se kritički postavlja prema svim problemima koji mu se nameću, sa završetkom studija dobija sve kompetencije lekara ili farmaceuta i osposobljen je da svaki posao obavlja u potpunosti samostalno.

PRILOGE PRIPREMILE

Ljiljana Tasić
Milena Kovačević
Dijana Stojanović
Dragana Vasiljević